

El Plan Hidrológico Nacional: un Pla de Transvasament de L'Ebre (i del Segre).

Conferència transformada en article al diari Segre. Febrer 2001

Ignasi Aldomà

A sol·licitud dels joves de la Unió de Pagesos, m'he endinsat una mica en la lletra i els números dels plans hidrològics i altres documents aprovats i/o actualment en dansa sobre l'aprofitament de l'aigua. Són tantes les xifres, números i punts de vista sobre les disponibilitats i demandes d'aigua, que no és fàcil trobar-ne l'aigua clara; però se m'apareixen com a bastant nítides les següents conclusions:

Més que Plan Hidrológico Nacional(PHN): un Pla de Transvasament de l'Ebre. Els números del PHN només són uns: els 1.050 Hms³ anuals que es transvasen de l'Ebre a altres conques, una quantitat equivalent al cabal del Segre a Ponts. L'Ebre porta al pas per Tortosa uns 8.879 Hms³ anuals (1977-1997), de manera que es treu un 12% del recurs; però el cabal del riu és extraordinàriament variable.

El transvasament, a banda d'aprovar-se abans d'estudiar les necessitats del Delta que estableix el Pla Hidrològic de la Conca de l'Ebre ja aprovat (PHCE, art.12), no sembla garantir el cabal ecològic de 100m³/s a la zona de la desembocadura.(art.33). Els cabals mitjans de l'Ebre a Tortosa (1977-1997) han estat:150 m³/s el juliol, 101 m³/s l'agost i 131 m³/s pel setembre; en anys secs com el 1994 i 1995 no s'arribà a 90 m³ en cap dels tres mesos. Resulta que un 40% de la demanda d'aigua per a regadiu de les conques del llevant es concentra en els tres mesos indicats segons recull el Llibre Blanc de l'Aigua (LBA, pàg.396).

Davant l'avinentsa de repartir-se un recurs escàs, el PHN art.36 estableix, almenys, la prioritat en la programació d'inversions públiques per aquells sistemes d'explotació "identificats com a problemàtics des del punt de vista de disponibilitat de recursos" que no requereixen transferències externes per a la satisfacció de les seves demandes. En l'annex del PHN es relacionen les obres a realitzar en el període 2001-2008 que "cal suposar" entrarien en aquesta casuística i que inclouen les previstes en el PHCE i en particular les aprovades pel Ple de les Corts d'Aragó en sessió del 30 de juny de 1992.

Les possibles transformacions o millores del regadiu de les planes de Lleida es veuen sensiblement marginades de les obres a executar previstes en el PHCE i, de retop, en el PHN. En particular la Conca del Segre manaca del llistat de realitzacions (bones intencions) aprovat per les Corts d'Aragó i que ha estat inclòs en el PHN i PHCE. L'annex d'obres a realitzar del PHN inclou:

- Certament, se cita el mític Segarra-Garrigues; però quina és l'extensió regable per aquest canal?, només es pot regar el marge dret?.
- Se cita també la modulació de Pinyana i el revestiment de la sèquia major, que ja eren previstes en el Conveni de Pinyana.
- I s'inclou també la portada d'aigües de Pinyana a Lleida i la modernització del canal d'Aragó i Catalunya recollida en l'acord de les Corts d'Aragó.
- Però, i la regularització dinàmica i la modernització tan necessària dels regadius del Canal d'Urgell?.

- I l'extensió del regadiu de suport a les Garrigues i altres transformacions en regadiu al Baix Segre (elevacions per 9.860 ha entre Artesa de Lleida i la Granja) i el Segrià Sud (9.985 ha entre Sarroca i Almatret)?.
- I les dotacions dels nous plans d'irrigació que es pugin plantejar localment.

Els transvassaments de l'Ebre es nodriran en una part substancial dels sobrants dels rius del Pirineu de Lleida. Si en les condicions dels darrers anys la Conca del Segre (Segre i Noguera) és la que disposa del principal superàvit d'aigua a la conca de l'Ebre, un cop realitzades les transformacions en regadiu proposades a l'Aragó, representa la meitat o més del superàvit de la Conca (LBA, pàgs. 852 i 853). Aquest superàvit ve de la Noguera Pallaresa, que és el riu amb més cabal dels tres grans rius lleidatans. Mentre el Segre i la Noguera Ribagorçana veuen com la demanda, fonamentalment del regadiu, supera la disponibilitat de recursos (i les capacitats de regulació es troben gairebé exhaurides), la Noguera Pallaresa continua generant uns excedents, gràcies als drets històrics d'explotació que mantenen les companyies hidroelèctriques des de l'inici del riu fins a Serós.

Malgrat les necessitats d'aigua de la plana superin les disponibilitats del Segre i la Noguera Ribagorçana, el superàvit de la Noguera Pallaresa resta fonamentalment intacte. El PHCE, art.50 té cura d'assignar les millores de dotacions de l'Urgell, les del Segarra-Garrigues i les que puguin sorgir en el Baix Segre al riu Segre a través de la regulació procurada per Rialb. Fins i tot les millores de regadius del canal Auxiliar s'han de nodrir de Rialb fins que no es lliurin recursos de l'harmonització d'usos consumptius del baix Noguera Pallaresa".

Es fa estrany de tan clar; però tot sembla apuntar que al país regant tan preparat a alçar-se contra els projectes de transvasament d'aigua de la Pallaresa a Barcelona, ara li treuen de facto l'aigua sense que se n'assabenti. Però, aquest tampoc seria l'únic element a reveure d'aquest PHN de contorns passats de rosca o, simplement, "demodés". L'aigua, els rius i les seves conques constitueixen un tot en el qual els regants de Lleida depenen de l'embassament de Rialb com depenen de la sort del Delta de l'Ebre i de la neu del pla de Beret, i en aquest conjunt els usos i abusos de l'aigua han de respondre de la seva quantitat i qualitat davant del conjunt del territori, i si d'altres conques necessiten una part d'aquest recurs haurien de seguir el mateix raonament, amb garanties legals i de compliment suficients.